

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.04.1968, sp. zn. 3 Cz 17/68, ECLI:CZ:NS:1968:3.CZ.17.1968.1

Číslo: 34/1969

Právní věta: Presumpce zavinění v ustanovení § 420 odst. 2 o. z. se nevztahuje na úmysl. Při rozhodování o nároku na náhradu škody je soud povinen vždy zkoumat, zda jsou dány zákonné předpoklady pro snížení požadované náhrady škody podle § 450 o. z.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.04.1968

Spisová značka: 3 Cz 17/68

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 420
§ 450

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 34

Presumpce zavinění v ustanovení § 420 odst. 2 o. z. se nevztahuje na úmysl.

Při rozhodování o nároku na náhradu škody je soud povinen vždy zkoumat, zda jsou dány zákonné předpoklady pro snížení požadované náhrady škody podle § 450 o. z.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 30. 4. 1968, [3 Cz 17/68.](#))

Žalobce (TJ Spartak Ú.) se domáhal na žalovaném náhrady škody ve výši 8.478,50 Kčs vzniklé mj. tím, že počátkem listopadu 1965 žalovaný jako funkcionář žalobce, k němuž nebyl v pracovním poměru, uzavřel mimo rámec uděleného zmocnění jménem žalobce s jinými organizacemi smlouvy, které žalobce musel splnit.

Část žalobního návrhu byla vyřízena částečným rozsudkem okresního soudu v Ústí nad Labem z 27. 10. 1966, jímž bylo přiznáno žalobci 2.496,50 Kčs s 3% úroky od 1. 12. 1965; nedopatřením bylo přisouzeno žalobci o 100 Kčs více, než odpovídalo stavu věci.

O zbývající části žalobního návrhu (přisouzení částky 5.720,75 Kčs, sestávající z částky 3.957,70 Kčs

za ubytování a stravování řady osob ve dnech 3.-6. 11. 1965 na účet žalobce, z částky 1.492 Kčs za ubytování, stravování a dokonce i častování alkoholickými nápoji nadpočetných osob ve dnech 3.-5. 11. 1965, z částky 270,75 Kčs za pohoštění řady osob dne 4. 11. 1965 na účet žalobce bez žalobcova povolení) rozhodl okresní soud v Ústí nad Labem rozsudkem z 21. 3. 1967. Shledal žalovaného odpovědným za vzniklou škodu, kterou však zjistil v prvním případě pouze částkou 3.644,65 Kčs, v druhém případě částkou 1.204,05 Kčs a jen v třetím případě shodně s žalobou částkou 270,75 Kčs, tj. celkem částkou 5.119,45 Kčs; rozdíl 601,30 Kčs ve srovnání s žalobou vyplynul z toho, že žalobce proplatil podle zjištění soudu neodůvodněně o tuto částku více. Od částky, za kterou žalovaný odpovídá odečetl soud 100 Kčs, přiznaných žalobci v důsledku početní chyby dřívějším částečným rozsudkem, a zbývajících 5.019,45 korun snížil podle § 450 o. z. o 2.509,45 Kčs; přiznal tedy žalobci pouze 2.510 Kčs s 3% úroky od 12. 4. 1966, kdežto ve zbytku žalobu zamítl.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že byl rozsudkem okresního soudu z 21. 3. 1967 ve výroku zamítajícím žalobu porušen zákon a v tomto výroku i ve výroku o nákladech řízení jej zrušil.

Z odůvodnění:

Okresní soud odůvodnil snížení náhrady škody osobními a rodinnými poměry žalovaného; přihlédl i k tomu, že se pohoštění, jehož objednáním a zaplacením vznikla škoda, zúčastnila řada dalších osob, což zvýšilo škodu, a že žalovaný neměl údajně na to vliv, popř. nemohl tomu účinně bránit.

Podle § 450 o. z. sníží soud přiměřeně náhradu škody z důvodů zvláštního zřetele hodných. Vezme přitom zřetel zejména ke společenskému významu škody, k tomu, jak k ní došlo, jakož i k osobním a majetkovým poměrům občana, který ji způsobil; přihlédne také k poměrům občana, který byl poškozen. Snížení nelze provést, jde-li o škodu způsobenou úmyslně.

Z uvedeného vyplývá, že je vyloučeno, aby byla náhrada škody snížena tehdy, byla-li škoda způsobena úmyslně; bylo proto povinností soudu, aby se zabýval otázkou, zda snad nejde o takový případ.

Již v žalobě uvedl žalobce, že jde o žalovaného o opětovně způsobenou škodu; soud však blíže neobjasnil, jakého jednání se žalovaný dopustil dříve a zda si - vzhledem k tomu - byl již nejen vědom toho, že jedná ke škodě žalobce (a že tedy nešlo již jen o to, že nedbal náležité opatrnosti a péče při plnění úkolů organizace), ale že záměrně využíval příležitostí k tomu, aby z prostředků žalobce, tj. k jeho škodě, byly uhrazeny i výlohy, s nimiž nesouhlasil příslušný orgán žalobce. V této souvislosti je na místě zdůraznění, že odpovědnost žalovaného je odvozena z předpokládaného zavinění (§ 420 odst. 2 o. z.); avšak tato domněnka se nevztahuje i na úmysl. Jestliže by se tedy žalobce snažil dovodit úmysl žalovaného směřující ke způsobení škody, musel by své tvrzení dokázat; to pochopitelně nezabývá soud povinností, aby se sám nezabýval formou zavinění žalovaného se zřetelem na ustanovení § 120 odst. 1 o. s. ř.

Leč i když zůstane u odpovědnosti žalovaného za vzniklou škodu proto, že se mu nepodařilo vyvrátit, že škodu nezavinil a že mu tedy svědčí domněnka nedbalostního protiprávního jednání, neučinil okresní soud vše k tomu, aby mohl učinit přesvědčivý závěr o splnění předpokladů pro snížení požadované náhrady škody.

Ustanovení § 450 o. z. ukládá soudu, aby podmínky snížení vždy zkoumal („... soud náhradu škody přiměřeně sníží...“); ve svém rozhodnutí musí soud zdůvodnit i závěr, proč k snížení náhrady nepřistoupil. Institut snížení náhrady škody nelze používat libovolně a snižovat náhradu škody mechanicky, popř. jej opomíjet; ustanovení § 450 o. z. musí být aplikováno tak, aby bylo dosaženo účelu jím sledovaného, zejména aby bylo zabráněno nežádoucím tvrdostem, které by někdy mohly

postihnout poškozeného.

Citované ustanovení uvádí příkladmo hlediska, jež má mít soud na zřeteli při úvaze o možnosti snížení náhrady škody. Jde hlavně o společenský význam škody a o způsob, jak k ní došlo; a právě tyto otázky nebyly v této věci dostatečně objasněny pro účely případného snížení náhrady škody.

Především se z dosavadních výsledků řízení podává, že značná částka byla použita na úhradu alkoholických nápojů, jež byly spotřebovány osobami pozvanými žalovaným, jakoby šlo o zcela soukromou záležitost žalovaného (i když šlo o sportovce či funkcionáře sportovních organizací). Ničím není doložen závěr okresního soudu, že žalovaný neovlivňoval účast a nemohl zabránit tomu, aby se nezúčastnila pohoštění řada dalších osob. Konečně zůstalo neprověřeno, zda šlo u žalovaného o opakované jednání.

Jestliže se tedy okresní soud omezil v podstatě na konstatování osobních a rodinných poměrů žalovaného a nedoloženého závěru o nedostatku možností žalovaného zabránit zvýšení výdajů, aniž vzal v úvahu alespoň všechna ta hlediska, jež jsou uvedena příkladmo v § 450 o. z., a aniž zkoumal formu zavinění žalovaného, porušil zákon v ustanoveních § 6, 120, 132 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními § 420 odst. 2, § 450 o. z.